aglasem.com

FOR KARNATAKA CLASS 10 PREPARATION

Karnataka SSLC Model Question Paper 2027 for Sanskrit First Language (Paper 4) Key Answers

EXAM	YEAR	TYPE	SUBJECT
Karnataka Class 10	2027	Answer Key	Sanskrit

ಕರ್ನಾಟಕ ಶಾಲಾ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಮಂಡಳಿ

ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು -560003

KARNATAKA SCHOOL EXAMINATION AND ASSESSMENT BOARD

Malleshwaram, Bengaluru -560003

2026-27 ರ ಎಸ್ ಎಸ್ ಎಲ್ ಸಿ ಮಾದರಿ ಉತ್ತರ ಪತ್ರಿಕೆ

S.S.LC. MODEL ANSWER PAPER-2026-27 – 4

ವಿಷಯ- ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆ -ಸಂಸ್ಕೃತ

SUBJECT: -First Language - SANSKRIT

प्रथम भाषा - संस्कृतम्

ವಿಷಯ ಸಂಕೇತ - 165 SUBJECT CODE-16S

ಸಮಯ -3 ಗಂಟೆ 15 ನಿಮಿಷಗಳು (Time 3Hours 15 Minutes)

ಗರಿಷ್ಠ ಅಂಕಗಳು -100 Max. Marks -100

I. अधोलिखतेभ्यः प्रश्नेभ्यः चत्वारः विकल्पाः प्रदताः। तेषु स्मुचितं विकल्पं चित्वा क्रमाक्षरेण सह लिखत।

6x1=6

1. विपिनम् ' अस्य समानार्थकपदम् इदं भवति।

A) उपवनम् B) काननम्

C) उद्यानंम् D) आरामः

उ. B) काननम्

2. 'सफलम्' अस्य विरुद्धार्थकपदम् इदं भवति।

A) साफल्यम् B) विफलम्

C) अवफलम् D) सुफलम्

उ. B) विफलम्

3.. 'राजकुमारः' अस्य स्त्रीलिङ्गरूपम् इदं भवति।

A) राजीकुमारी B) राजसुता

C) राजकुमारी D) राजपुत्री

उ. C) राजकुमारी

4. 'ययौ' अत्र एषः लकारः वर्तते।

A) लट्लकारः B) लोट्लकारः

C) लिट्लकारः D) लृट्लकारः

उ. C) लिट्लकारः

5. 'उपनिषदा' अत्र एषा विभक्तिः अस्ति।

A) सप्तमीविभक्तिः B) द्वितीयाविभक्तिः

C) प्रथमा D) तृतीयातिभक्तिः

उ. D) तृतीयातिभक्तिः

6. नद्यः समुद्रे अस्तं गच्छन्ति।रेखाङ्कितपदम् अवलम्ब्य प्रश्नवाक्यं कुरुत ।

A) काः B) कदा

C) कीदृशं D) कस्मै

उ. A) काः

II. चतुर्थपदम् लिखत । 4x1=4

7. रसरत्नाकरः– नागार्जुनः :: लीलावती –_____

उ. भास्कराचार्यः

8. विवस्वान् –दिनेश्वरः :: सिंहिकासुतः–_____

उ. राहुः

9. क्रोधः स्थायीभावः :: भयानकः–_____

उ. रसः

10. सुरुचिः – उत्तमः :: सुनीतिः_____

उ. ध्रुवः

III. एकवाक्येन उत्तरं लिखत। 7x1=7

11. मोक्षप्राप्तिः केन भवति ?

उ. मोक्षप्राप्तिः आत्मतत्त्वज्ञानेन भवति।

12. दधीचिमहर्षेः आश्रमः कुत्र आसीत् ?

उ. दधीचिमहर्षेः आश्रमः सरस्वतीनद्याः तीरे आसीत्।

13. बाल्ये शास्त्रिमहोदयस्य गृहपरिसरः कथम् आसीत् ?

उ. बाल्ये शास्त्रिमहोदयस्य गृहपरिसरः संस्कृतमयः आसीत्।

14. राजारामस्य पिता कः ?

उ. राजारामस्य पिता शिवाजिमहाराजः।

15. चम्पूविषये प्रसिद्धा अभियुक्तिः का ?

उ. 'गद्यपद्यमयी वाणी चम्पू' इति अभियुक्तिः चम्पूविषये प्रसिद्धा वर्तते।

16. के मुहुर्मुहुः परिभवं प्राप्नुवन्ति ?

उ. भगवतः कृपया विहीनाः मुहुर्मुहुः परिभवं प्राप्नुवन्ति।

17. रमणमहर्षेः मातापितरौ कौ ?

उ. रमणमहर्षेः माता अलगम्माळ, पिता च सुन्दरम् अय्यर्।

IV. द्वित्रैः वाक्यैः उत्तरं लिखत। 4x2=8

18. भोजस्य जन्मपत्रिकां दृष्ट्वा दैवज्ञः किमाह?

उ. पञ्चाशत्पञ्च वर्षाणि, सप्तमासाः दिनत्रयं भोजराजः गौडदेशसहितं विन्ध्यात् दक्षिणभूप्रदेशं पालयति इति दैवज्ञः तस्य जन्मपत्रिका दृष्ट्वा अवदत्।

19. सुमन्त्रप्रमुखाः दशरथाय किं व्यजिज्ञपन् ?

उ. यथा पिपासितः चकोरः चन्द्रमेव आश्रयति न तु चन्द्रजनकं क्षीरसागरम्, तथैव प्रजाः अपि श्रीराममेव आश्रयन्ति न तु तस्य जनकं दशरथम्। अत्र किमपि आश्चर्यं नास्ति इति सुमन्त्रप्रमुखाः दशरथाय व्यजिज्ञपन्।

अथवा

जामदग्न्यः किमर्थं कर्णं शशाप?

उ. जामदग्न्यः ब्राह्मणानाम् एव अस्त्रोपदेशं करोति स्म, न क्षत्रियाणाम्। कर्णः 'नाहं क्षत्रियः' इति उक्त्वा तस्य समीपे अस्त्राभ्यासं प्रारभत । एकदा कर्णेन सह वनं गतः गुरुः तत्र कर्णस्य अङ्के निद्रितः। तदा वज्रमुखो नाम कृमिः कर्णस्य ऊरुद्वयं अकृन्तत्। रुधिरेण आर्दीकृतः जामदग्न्यः उत्थाय कर्णः 'क्षत्रियः' इति

20. सतां सङ्गः किं किं करोति?

उ. सतां सङ्गः कुमतिं दूरीकरोति। चित्तं विमलीकरोति। पापं नाशयति। प्राणिषु करुणामधिकां करोति। शुभं जनयति।

21. कः आयुर्वेदः उच्यते?

उ. आयुषः हितकरम् अहितकरं मानं च यः निरूपयति सः आयुर्वेदः उच्यते।

IV. सूचनानुसारम् उत्तरं लिखत। 4x2=8

22. सन्धिं विभज्य नाम लिखत।

a) बालस्तत्र

उ. बालः + तत्र (विसर्ग सन्धिः)

b) यस्योभयम्

उ. यस्य + उभयम् (गुणसन्धिः)

23. विग्रहवाक्यं विलिख्य समासनाम लिखत।

a) प्रतिदिनम् उ. दिनं दिनं प्रति → अव्ययीभावसमासः

b) प्राप्तोदकः उ. प्राप्तम् उदकं यं सः → बहुव्रीहिः

अथवा

समासं कृत्वा नाम लिखत ।

a) पतितानि फलानि यस्मात् सः =

उ. पतितफलः (बहुव्रीहिः)

b) स्वर्गेण तुल्यः =

उ. स्वर्गतुल्यः (तत्पुरुषसमासः)

24. वाक्ये विद्यमानं कृदन्तपदं चित्वा प्रत्ययस्य नाम लिखत।

a) पठते बालकाय लेखनीं यच्छतु ।

उ. कृतन्तपदं – पठते – शतृप्रत्ययः

b) पत्रं कोशात् उद्घाट्य वाचयति ।

उ. कृतन्तपदं – उद्घाट्य , प्रत्ययस्य नाम – ल्यप् प्रत्ययः

25. प्रयोगं परिवर्तयत।

a) बालकः पाठं पठति।

उ. बालकेन पाठः पठ्यते।

b) वृक्षः रोहति।

उ. वृक्षेण रुह्यते।

VI. संस्कृतभाषया अनुवादं कुरुत। 1x2=2

26. ನದಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನದಿಗಳಿಗೆ ಸಮುದ್ರಸಂಗಮವಾಗುತ್ತದೆ. Rivers generally originate in mountains. Some of them join the sea.

उ. नद्यः प्रायेण पर्वतेषु उत्पद्यन्ते। तासु कासांचित् समुद्रसङ्गमो भवति।

VII. कर्नाटकभाषया आङ्ग्लभाषया वा अनुवादं कुरुत। 1x2=2

27.मैसूरुनगरं सांस्कृतिकनगरम् इति प्रसिद्धम् अस्ति। तं द्रष्टुं देशविदेशेभ्यः जनाः आगच्छन्ति।

ಉ.ಮೈಸೂರು ನಗರವು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಗರವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡಲು ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಿಂದ ಜನರು ಬರುತ್ತಾರೆ.People come from the country and abroad to see it. Mysore city is famous as a cultural city.

VIII. यथानिर्देशम् उत्तरं त्रिचतुरैः वाक्यैः लिखत। 4x3=12

28. किं भवेत् ? मम समीपे ।

कः पाठः? कः अवदत् ? कम् अवदत् ?

उ. 'त्यागधनः' इति पाठः। दधीचिः अवदत्। इन्द्रदेवं प्रति अवदत्।

29. संस्कृतेनैव संस्कृतिरपि सुरक्षिता।

कः पाठः ? कः अवदत् ? केन संस्कृतिः सुरक्षिता ?

उ. 'ज्ञानदीपः' इति पाठः। सत्यव्रतशास्त्रिमहोदयः अवदत्। संस्कृतेन संस्कृतिः सुरक्षिता।

30. ममाप्यस्ति कौतूहलं एनं वृत्तान्तं श्रोतुम्।

कः पाठः ? कः अवदत् ? कस्य वृत्तान्तः ?

उ. 'कर्णभारम्' इति पाठः। शल्यः अवदत्। कर्णस्य अस्त्रस्य वृत्तान्तः।

31. रसे गन्धे न रज्यते।

कः पाठः? कः अवदत् ? कः न रज्यते ?

उ. 'भीष्मोक्तयः' इति पाठः। भीष्मः अवदत्। प्रज्ञाचक्षुः न रज्यते।

अथवा

जग्राह सहसा रविम्।

कः पाठः? कः अवदत् ? कम् अवदत् ?

उ. 'मारुतेः महिमा' इति पाठः। राहुः अवदत्। इन्द्रम् अवदत्।

IX. कवेः देश-काल-कृतीनां विषये त्रिचतुरैः वाक्यैः लिखत। 2x3=6

32. विद्वान्. एच.वि.नागराजराव्।

उ. देशः — मैसूरुनगरम्

कालः — क्रि.श. १९४२ तमे वर्षे जननम्

कृतयः — भल्लटशतकम्, अन्यापदेशशतकम्, रूपकचतुष्टयी इत्याद्याः

प्रशस्तयः — केन्द्रसाहित्य-अकाडमि प्रशस्तिः, राष्ट्रपतिपुरस्कारः

33. वेदव्यासः ।

उ. देशः — यमुनानदीद्वीपः

कालः — द्वापरयुगम्

कृतयः — महाभारतम्, ब्रह्मसूत्राणि, अष्टादशपुराणानि

X. पद्यपाठस्य नाम उल्लिख्य तात्पर्यं पञ्चषैः वाक्यैः कर्नाटकभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत। 3X3 = 9

34. यथा नद्यः स्यन्दमानाः समुद्रेऽस्तं गच्छन्ति नामरूपे विहाय।

तथा विद्वान् नामरूपाद्विमुक्तः परात्परं पुरुषमुपैति दिव्यम्।।

उ. **ಈ ವಾಕ್ಯವನ್ನು 'ಉಪನಿಷದ್ವಚನಂ ' ಎಂಬ ಪಾಠದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.**

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿದ್ದು ದೇವರದ್ದೇ ಆಗಿದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಬದುಕಬೇಕು ಮತ್ತು ಇತರರ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಆಸೆ ಪಡಬಾರದು.

This poem is taken from the lesson "*Upanishadvachanam*.' Everything in this world belongs to God and is pervaded by Him.Therefore, live with contentment and do not desire others' wealth.

35. यत्र क्वत्र वा वयं समग्रभारते स्थिता भाषयापि धर्मतश्च भिन्नमार्गमाश्रिताः ।

आदितश्च मध्यतस्तथान्ततश्च भारता भारतीयभावनेति वृद्धिमेतु भारते।।

ತ. **ಈ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ' ಭಾರತೀಯ ಭಾವನಾ ' ಎಂಬ ಪಾಠದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ**

ಸಮಗ್ರ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾವು ಎಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದ್ದರೂ, ವಿಭಿನ್ನ ಭಾಷೆಗಳಿಂದಲೂ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ, ವಿವಿಧ ಪಂಥಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದರೂ, ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಆದಿಯಲ್ಲೂ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲೂ, ಅಂತ್ಯದವರೆಗೂ ಭಾರತೀಯರಾಗಿರೋಣ, ಅಂದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ 'ನಾವೆಲ್ಲಾ ಭಾರತೀಯರು' ಎಂಬ ಭಾವನೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿಸಲಿ.

This poem is taken from the lesson "*Bharateeyabaavana* "

Whenever we are placed in the length and breadth of India, let's all be Indians at first, in the middle and in the end, even if we take course in different paths be it religion or language.

36. एष मातुर्वियोगाच्च क्षुधया च भृशार्दितः ।

रुरोद शिशुरत्यर्थं शिशुः शरवणे यथा ।।

ತ. **ಈ ವಾಕ್ಯವನ್ನು** ' ಮಾರುತೇ: ಮಹಿಮಾ ' **ಎಂಬ ಪಾಠದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.**

ಆಗ ಬಾಲಕನಾದ ಆಂಜನೇಯನು ತಾಯಿಯು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರಿಂದ, ಬಹಳ ಹಸಿವಾದ್ದರಿಂದಲೂ, (ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಬಹಳ ಬಳಲಿದ್ದರಿಂದಲೂ) ದರ್ಭಜಾತಿಯ ಹುಲ್ಲಿನ (ಶರವಣ) ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳತೊಡಗಿದನು.

This poem is taken from the lesson "*Marutehemahima* "

Being distressed with hunger, and also due to the absence of his mother Hanuman, Just born cried like Karhikeya, the commoner–in–chief of the celestials, in the forest of Sharavana.

अथवा

ततं तन्त्रीगतं ज्ञेयम् अवनद्धं तु पौष्करम्।

घनस्तु तालो विज्ञेयः सुषिरो वंश एव च ॥

उ. पद्यपाठस्य नाम नाट्यांशाः ।

ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ವಾದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಂತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಾದ್ಯವು ತತಮ್, ಮೃದಂಗ ಮೊದಲಾದ ವಾದ್ಯಗಳು ಅನವದ್ಯಮ್, ತಾಳವಾದವು ಘನ ಬಿದಿರಿನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಕೊಳಲು ಮೊದಲಾದವು ತುಹಿರವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ವಾದಗಳಿಗೆ ಆತೋದ್ಯವೆಂದು ಹೆಸರು.

XI. वाक्ये विद्यमानं अलङ्कारं सलक्षणं समन्वयत। 1X3 = 3

37. कमलमिव चारु वदनम् ।

उ. **अलङ्कारः**– उपमा

लक्षणम्– उपमा यत्र सादृश्यलक्ष्मीरुल्लसति द्वयोः।

समन्वयः –अत्र उपमेय –उपमानयोः वदन–कमलयोः सादृश्यं वर्णितम् अतः अत्र उपमालङ्कारः।

उपमानम्– कमलम् **उपमेयम्**– वदनम्

उपमावाचकः – इव **साधारणधर्मः**– चारुत्वम्

अथवा

माघे मेघे गतं वयः।

उ. अलङ्कारस्य नाम – श्लेषालङ्कारः ।

अलङ्कारस्य लक्षणम् – अनेकार्थशब्दविन्यासः श्लेषः ।

अलङ्कारस्य समन्वयः – अत्र माघमासे मेघमध्ये पक्षी गतः इति एकः अर्थः । तथा माघकाव्यस्य मेघदूतकाव्यस्य च पठने आयुः एव गतम् इति द्वितीयः अर्थः ।

XII. प्रस्तारं विलिख्य गणविभागं कृत्वा छन्दोनाम लिखत। 1X3 = 3

38. मातेव रक्षति पितेव हिते नियुक्ते ।

त भ ज ज गु गु

--u | _uu |u _ u |u _ u | _ _

उ. मातेव | रक्षति | पितेव |हिते नि| युक्ते ।

छन्दः :– वसन्ततिलका

अत्र चतुर्दशाक्षराणि सन्ति। त –भ –ज –ज –गु –गु गणाः सन्ति । अतः वसन्ततिलका छन्दः ।

XIII. पद्यं पूरयत। 1X4 = 4

39. न चोरहार्यं _____

_____

_____

_____ सर्वधनप्रधानम् ॥

उ. न चोरहार्यं न च राजहार्यम् न भ्रातृभाज्यं न च भारकारि

व्यये कृते वर्धत एव नित्यम् विद्याधनं सर्वधनप्रधानम्

XIV. दशवाक्यैः उत्तरं कर्नाटकभाषया संस्कृतभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत। 3X4 = 12

40. सूर्यचन्द्रयोः विषये अस्माकं पूर्वजानां सिद्धान्तः कः? विवृणुत।

ಉ. **ಉತ್ತರ** : ಸೂರ್ಯ–ಚಂದ್ರರೇ ಮೊದಲಾದ ಆಕಾಶಕಾಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೇದಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಆಕಾಶಕಾಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನ ಬಗ್ಗೆ ತೈತ್ತರೀಯ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಲೇ ಉದಾಹರಣೆಯು. ಸೂರ್ಯನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಖಗೋಳಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಕಾಶಕಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನೇ ಅತ್ಯಂತ ಆಕರ್ಷಣೀಯ ಶಕ್ತಿಸ್ವರೂಪನು ಆಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು ಇದರರ್ಥ. ಸೂರ್ಯದೇವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಈ ವಿಶ್ವವು ಇರುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ಜೀವರಾಶಿಗಳೂ ಸೂರ್ಯನಿಂದಲೇ ಬಲ ಮತ್ತು ಓಜಸ್ಸು (ಚೈತನ್ಯ) ಪಡೆಯುತ್ತವೆಂದು ತೈತ್ತರೀಯ ಆರಣ್ಯಕದ ಮಂತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಸೂರ್ಯನೇ ಸಕಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳ ಜೀವದಾತನು ಮತ್ತು ಆತನೇ ಮೂಲವೆಂಬುದು ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಚಂದ್ರನು ಭೂಮಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನ ವೃದ್ಧಿಸುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀಣಿಸು ವಿಕೆಗಳು ಭೂಮಿಯ

ಚಲಿಸುವಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ ಚಂದ್ರನು ಭೂಮಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬುದು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಚಂದ್ರನ ಜನ್ಮ, ವೃದ್ಧಿ, ಕ್ಷಯಗಳನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆತನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಚಲಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಜನ್ಮ ವೃದ್ಧಿ. ಕ್ಷಯರೂಪವಾದ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿದೆ.

अथवा

ङ। सत्यव्रतशास्त्रिमहोदयस्य बाल्यजीवनं विवृणुत।

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯವ್ರತ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 29, 1930 ರಂದು ಅವಿಭಜಿತ ಭಾರತದ (ಭಾರತೀಯ ಉಪಖಂಡ) ಭಾಗವಾದ ಲಾಹೋರ್ ನಗರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಅವರ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ಪ್ರೊ. ಚಾರುದೇವ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ರಾಮರಾಖಿ. ಅವರು ಅವರ ಎರಡನೇ ಮಗ. ಅವರ ಪೋಷಕರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಾರಂಗತರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಮನೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಗಾಳಿಯಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಎಲ್ಲಾ ಸಂವಹನಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕವೇ ನಡೆದವು. ಸತ್ಯವ್ರತನ ಹೃದಯವು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮೇಲಿನ ತೀವ್ರವಾದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತುಂಬಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ.ಸತ್ಯವ್ರತನ ಆರಂಭಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅವನ ತಂದೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ನಂತರ, ಅವನು ಬನಾರಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದನು. ಅವನು ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಅರ್ಹನಾಗಿದ್ದನು, ಅವನು ಅನೇಕ ಚಿನ್ನದ ಪದಕಗಳೊಂದಿಗೆ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದನು.

41. पाठ्यभागे निरूपितान् नाट्यांशान् सङ्गृह्य लिखत।

ತ. ಭರತಮುನಿಯ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾದ ರಸ, ಭಾವ, ಅಭಿನಯ, ಸ್ವರ, ಅತೋದ್ಯ, ನಾಯಕ, ನಾಯಕಿ ಮೊದಲಾದ ನಾಟ್ಯಾಂಶಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಾಟಕವೇ ಮೊದಲಾದ ರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ, ಹಾಸ್ಯ, ಕರುಣ, ರೌದ್ರ, ವೀರ, ಭಯಾನಕ, ಬೀಭತ್ಸ, ಅದ್ಭುತ, ಶಾಂತಗಳೆಂಬ ಒಂಭತ್ತು ರಸಗಳು ಮತ್ತು ರತಿ, ಹಾಸ, ಶೋಕ, ಕ್ರೋಧ, ಉತ್ಸಾಹ, ಭಯ, ಜುಗುಪ್ಸಾ, ವಿಸ್ಮಯ, ಶಮಗಳೆಂಬ ಒಂಭತ್ತು ಸ್ಥಾಯೀಭಾವಗಳು ರಸಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಆಂಗಿಕ ಅಂದರೆ ಶರೀರಸಂಬಂಧಿ ಅಭಿನಯ, ವಾಚಿಕವೆಂದರೆ ಸಂಭಾಷಣರೂಪವಾದ ಆಭಿನಯ,

ಆಹಾರ್ಯವೆಂದರೆ ವಸ್ತ್ರವಿನ್ಯಾಸರೂಪದ ಅಭಿನಯ, ಸಾತ್ವಿಕವೆಂದರೆ ಸತ್ವಗುಣಯುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಭಿನಯ ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ಅಭಿನಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಕಂಠದಿಂದ ಮತ್ತು ಕೊಳಲಿನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳಾದ ನಿಷಾದ, ಋಷಭ, ಗಾಂಧಾರ, ಷಡ್ಜ, ಮಧ್ಯ, ದೈವತ, ಪಂಚಮಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯಿದೆ. ಸಂಗೀತ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಗುಣಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕತ, ಅವನ ಪುನ, ಸುಷಿರವೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ವೀಣೆ ಮೊದಲಾದ ತಂತಿ ವಾದ್ಯಕ್ಕೆ ತತ' ಎಂದೂ, ಮೃದಂಗ ಮೊದಲಾದ ಚರ್ಮವಾದ್ಯಕ್ಕೆ 'ಅವನದ್ಧ'ವೆಂದೂ, ತಾಳವಾದ್ಯಕ್ಕೆ 'ಘನ ವೆಂತಲೂ, ಕೊಳಲು ವಾದ್ಯಕ್ಕೆ ಸುಷಿರ ವೆಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.ನಾಟಕಾದಿ ರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ನಾಯಕನ್ನು ಧೀರೋದಾತ್ತ, ಧೀರಲಲಿತ, ಧೀರಶಾಂತ, ಧೀರೋದ್ಧತ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಂತೆ, ದಿವ್ಯಸೀ, ರಾಜಪತ್ನಿ, ಕುಲ, ವೇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ನಾಯಕಿಯರನ್ನು ಕೂಡ ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ನಾಟ್ಯಾಂಶಗಳ ಸಂಗ್ರಹವು,

42. अमरनावग्रहाविषये का पुराणकथा अस्ति?

ತ. ಆ. ಭಾರತದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರ್ವತರಾಜ ಹಿಮಾಲಯದ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತೀಯರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವು ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಭೂಪ್ರದೇಶವಲ್ಲ, ಮೋಕ್ಷ ದ್ವಾರವಾಗಿದೆ. ಈ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಆನೇಕ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಮರನಾಥ ಗುಹೆಯೂ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಹಿಮದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪುರಾಣ ಕಥೆ ಹೀಗಿದೆ – ಒಮ್ಮೆ ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಿಯು ದೇವನಾದ ಶಂಕರನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ನಾನಾದರೋ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಪ್ಪು-ಮರಣರಹಿತನ -ಮರಣರಹಿತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ತಪಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಪತಿಯಾಗಿ ವರಿಸುವೆನು. ನೀನು ಅನಾದಿ ಅನಂತನು. ನನ್ನಿಂದ ಏಕೆ ಜನ್ಮದೋಷವು ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ? ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವೇನು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಅವಳ ಆಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಮಣಿದ ಶಿವನು ಅಮರತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಪತ್ನಿ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಗುಹೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯು ನಿದ್ದೆಹೋದಳು. ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೇ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ಎರಡು ಪಾರಿವಾಳಗಳು ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಮರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದವು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಪಗೊಂಡ ಶಿವನು ಅವೆರಡನ್ನೂ

ಸುಟ್ಟುಹಾಕಲು ಬಯಸಿದಾಗ ಹೆದರಿದ ಅವು 'ನಿನ್ನ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗದಿರಲಿ, ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು, ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಯರ ದರ್ಶನವು ನಮಗೆ ಆಗಲಿ" ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದವು ಶಾಂತನಾದ ಶಿವನು ''ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲಿರುತ್ತೇವೆ ಆಗ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಹಿಮಲಿಂಗದ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ'' ಎಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಪಾರ್ವತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅದೃಶ್ಯನಾದನು.

XV. अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत। 4X1 = 4

43. जगति सर्वेषां प्राणिनां जीवनाधिकारः वर्तते । मानवः यद्यपि बुद्धिशक्त्या सर्वश्रेष्ठः। 'अहिंसा पुरमो धर्मः' 'दयैव मूलं धर्मस्य' इति घोषितं धर्मसंस्थापकैः । दुर्दैवात् मानवः प्राणिषु सदा न दयापरः । सः आहारार्थं चर्मार्थं विनोदार्थम् अपि जन्तून् हन्ति । हले शकटे वा युक्ताः बलीवर्दाः अश्वाश्च वोढुम् अशक्यं भारं वहन्तः दृश्यन्ते। शकटपालकः तान् चोदयितुं निर्दयं कशाघातं करोति । एतत् दृष्ट्वा कस्य नयने अश्रुपूर्णे न भवतः ? प्राणिषु सर्वेषु दया दर्शनीया । 'आत्मनः प्रतिकूलानि परेषां न समाचरेत्' इति आर्योक्तिः सदा संस्मरणीया ।

प्रश्नाः –

(1) मानवः कया सर्वश्रेष्ठः भवति ?

उ. बुद्धिशक्त्या सर्वश्रेष्ठः

(2) धर्मसंस्थापकैः किमिति घोषितम् ?

उ. 'अहिंसा पुरमो धर्मः' 'दयैव मूलं धर्मस्य' इति घोषितं धर्मसंस्थापकैः ।

(3) मानवः किमर्थं जन्तून् हन्ति ?

उ. आहारार्थं चर्मार्थं विनोदार्थम् अपि जन्तून् हन्ति ।

(4) दया विषये का आर्योक्तिः प्रसिद्धा ?

उ. 'आत्मनः प्रतिकूलानि परेषां न समाचरेत्' इति आर्योक्तिः सदा संस्मरणीया ।

XVI. पत्रं लिखत। 1X5 = 5

44. मैसूरुमण्डलस्य सर्वकारीयप्रौढशालायाः रमेश / माला इति भावयित्वा अग्रजस्य विवाहार्थं दिनद्वयं विरामं संप्रार्थ्य कक्ष्याध्यापकं प्रति विरामपत्रं लिखत।

अथवा

प्रवासार्थ धनं प्रेषयितुं निवेद्य पितरं प्रति पत्रं लिखत।

रमेश / माला

दशमकक्ष्या,

सर्वकारीयविद्यालयः,

मैसूरुमण्डलम्

सविधे,

मान्याः मुख्योपाध्यायाः

सर्वकारीयविद्यालयः,

मैसूरुमण्डलम्

मान्याः,

विषयः– विरामप्रार्थना ।

श्वः मम गृहे धार्मिकोत्सवः भविष्यति । अतः अहं शालां न आगमिष्यामि। कृपया दिनद्वयं विरामं यच्छन्तु इति सविनयं प्रार्थये ।

धन्यवादाः

दिनाङ्कः: ३–३–२०२५

स्थानम् : धारवाडनगरम्

भवदीयः / भवदीया

रमेश / माला

अथवा

श्री

क्षेमम्

मैसूरु

०२–१६–२०२६

पूज्यपितृचरणानां सन्निधौ प्रणामाः ।

अहम् अत्र कुशली/कुशलिनी अस्मि । भवन्तः सर्वेऽपि तत्र कुशलिनः इति मन्ये ।

अहं सम्यक् पठन् / पठन्ती अस्मि । आगामिनि मासे हम्पे, बिजापुरम् इत्यादिक्षेत्रसन्दर्शनार्थ मम मित्राणि गमिष्यन्ति । अहम् अपि गन्तुम् इच्छामि । एतदर्थं कृपया एकसहस्ररूप्यकाणि प्रेषयन्तु इति सविनयं प्रार्थयामि । प्रवासात् आगमनानन्तरं पत्रं लेखिष्यामि ।

पत्रम् लिखन्तु ।

इति भवदीयः /या

पुत्रः /पुत्री

XVII. दशवाक्यैः प्रबन्धं लिखत।

45. परिसरः अथवा दूरदर्शनम् ।

परिसरः

अस्मान् परितः यानि पञ्चमहाभूतानि सन्ति तानि एव परिसरशब्देन सूच्यन्ते। अस्माकं जीवननिर्वहणे परिसरस्य अतीव आवश्यकता अस्ति । परिसरमालिन्यानि त्रिविधानि । वायुमालिन्यं जलमालिन्यं, शब्दमालिन्यं च । वायुमालिन्यम् बृहद्यन्त्रागारेभ्यः सर्वदा निस्सरदूयः कलुषितविषानिलेभ्यः सर्वदा सञ्चरद्भ्यः शतशोऽथसहस्रशः वाहनानां धूमेभ्यः अपि वायुः प्रदूषितः । जलमालिन्यम् यन्त्रागारेभ्यः निष्कास्यमानानि रासायनिकवस्तु युक्तानि दूषितजलानि, स्नानशौचालयानां मलिनजलानि च नालिकाभिः नदीं प्रति प्रेषयन्ति । एतेन जलमालिन्यं भवति । शब्दमालिन्यम् यन्त्रागाराणां कर्कशशब्दैः ध्वनिवर्धकानां, विविधकार्याणां, वाहनानां च शब्दैः नित्यं प्रदूषणं वर्धते एव। एवं परिसरप्रदूषणेन नानाविधाः रोगाः समुद्भवन्ति । प्रदुष्टेन परिसरेण न केवलं मानवाः अपि तु पशवः, पक्षिणः, कीटाः, जलचराश्च महतीं हानिम् अनुभवन्ति । एतस्य प्रतिक्रिया अधुना अवश्यं विधातव्या । एतदर्थ सर्वेजनाः जागरिताः भवेयुः। प्रशासनानि उद्योगपतींश्च बोधयेयुः । परिसरसंरक्षणार्थम् आवश्यककर्माणि कुर्युः।

दूरदर्शनम्

प्रपञ्चे अनेकसम्पर्कमाध्यमाः वर्तन्ते। आकाशवाणी, दूरदर्शनम्, वार्तापत्रिका, दूरवाणी इत्यादयः सम्पर्कमाध्यमाः सन्ति। एतेषु दूरदर्शनस्य महत् स्थानमस्ति। दूरदर्शनस्य संशोधकः जे.एल्. बयाई महोदयः। दूरदर्शने दर्शनं श्रवणञ्च समकालमेव भवति। तस्मात् अद्यत्वे दूरदर्शनं बहुजनप्रियं प्रधानं च सम्पर्कसाधनमभवत्।

दूरदर्शनद्वारा गृहे एव उपविश्य राज्यस्य राष्ट्रस्य विश्वस्य च विषयां द्रष्टुं श्रोतुं च शक्यन्ते।

विविधभाषासु सर्वकारीयवाहिन्यः अन्यवाहिन्यः च भवन्ति। दूरदर्शने चलच्चित्रम्, सन्दर्शनम् प्रतिभाप्रदर्शनकार्यक्रमाः सामाजिककार्यक्रमाः अपि प्रसार्यन्ते। एवमनेन न केवलं मनोरञ्जनम् अपि तु बुद्धिविकासोऽपि भवति।दूरदर्शने प्रसार्यमाणाः केचन कार्यक्रमाः छात्राणां युवकानां च मनसि दुष्परिणामं जनयन्ति। निरन्तरं दूरदर्शनवीक्षणेन आलस्यं नेत्रदोषादिकं च भवितुमर्हति। तस्मात् लाभालाभौ विज्ञाय दूरदर्शनस्य उपयोगः कर्तयः।